

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 15.12.2005
KOM(2005) 650 endelig

2005/0261 (COD)

Forslag til

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING

om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I)

(forelagt af Kommissionen)

BEGRUNDELSE

1. KONTEKSTEN

1.1. Forslagets historiske kontekst og formål

Bruxelles-konventionen af 1968 om retternes kompetence samt anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, indeholder en række valgmuligheder, der giver sagsøger mulighed for at vælge mellem flere domstole, hvilket indebærer en risiko for, at en part vil vælge at anlægge sin sag ved retterne i en bestemt medlemsstat, alene fordi den lov, der finder anvendelse her, er mere favorabel for vedkommende. For at mindske denne risiko undertegnede medlemsstaterne i 1980, på samme retsgrundlag, Rom-konventionen om, hvilken lov der finder anvendelse på kontraktlige forpligtelser.

Med Amsterdam-traktaten blev der sat nyt skub i EU's arbejde inden for international privatret. Med hjemmel i denne traktat har Fællesskabet således vedtaget den såkaldte "Bruxelles I"-forordning¹, der erstattede Bruxelles-konventionen af 1968 i forholdet mellem medlemsstaterne. Og den 22. juli 2003 fremlagde Kommissionen forslag til forordning om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontraktforhold ("Rom II"-forordningen).² På fællesskabsplan er Rom-konventionen således i dag det eneste internationalprivatrete instrument, der endnu har form af en international traktat. De ulemper, det medfører, er så meget desto mere urimelige, som "Bruxelles I"-forordningen, "Rom II"-forordningen og Rom-konventionen af 1980 udgør et uadskilleligt hele, eftersom de tilsammen regulerer forpligtelser inden for og uden for kontraktforhold på det civil- og handelsretlige område inden for Fællesskabet.

1.2. Bevæggrundene for forslaget

I Wien-handlingsplanen³ blev det anerkendt, hvor vigtigt det er for virkeliggørelsen af målet om gensidig anerkendelse, at der er forenelighed mellem lovvalgsreglerne. I programmet for gensidig anerkendelse⁴ fra 2000 peges der på en række foranstaltninger i forbindelse med harmonisering af lovvalgsreglerne som ledsageforanstaltninger, der skal fremme gennemførelsen af princippet om gensidig anerkendelse. Og senere har Det Europæiske Råd⁵ i Haag-programmet udtalt, at der skal *"arbejdes aktivt videre"* med lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser ("Rom I"). Ifølge Rådets og Kommissionens handlingsplan for gennemførelse af dette program skal der vedtages et "Rom I"-forslag i løbet af 2005⁶.

¹ Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22.12.2000, EFT L 12 af 16.1.2001, s. 1.

² KOM (2003) 427 endelig.

³ EFT C 19 af 23.1.1999, s. 1, punkt 40 c).

⁴ EFT C 12 af 15.1.2001, s. 8.

⁵ Haag-programmet, formandskabets konklusioner af 5.11.2004, punkt 3.4.2.

⁶ Punkt 4.3.c).

2. RESULTATERNE AF HØRINGERNE AF BERØRTE KREDSE OG ANDRE INSTITUTIONER - KONSEKVENSANALYSE

Dette forslag fremsættes efter en bred høring af medlemsstaterne, de øvrige institutioner og civilsamfundet, bl.a. inden for rammerne af grønbogen af 14. januar 2003⁷, som blev efterfulgt af en offentlig høring i Bruxelles den 7. januar 2004. De ca. 80 svar, der indkom på grønbogen⁸ fra regeringer, universiteter, jurister og kredse i erhvervslivet, bekræftede, at Rom-konventionen ikke alene er velkendt, men også meget værdsat i de berørte kredse, som for størstepartens vedkommende gik ind for, at den omdannes til en fællesskabsforordning, men samtidig også bekræftede nødvendigheden af at opdatere nogle af dens regler. Kommissionen havde i øvrigt allerede den 4.-5. november 1999 afholdt en offentlig høring om "Elektronisk handel: retternes kompetence og lovvalg", i forbindelse hvormed den modtog ca. 75 skriftlige indlæg.

I deres udtalelser af henholdsvis 29. januar⁹ og 12. februar 2004¹⁰ udtalte Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Europa-Parlamentet sig til fordel for, at konventionen omdannes til en fællesskabsforordning og samtidig moderniseres.

Den 17. februar 2005 blev et foreløbigt udkast til "Rom I"-forordning, som Kommissionens tjenestegrene havde udarbejdet, gennemgået på et møde mellem eksperter fra medlemsstaterne.

I betragtning af den begrænsede indvirkning, dette forslag vil få for de eksisterende lovgivningsrammer og de berørte kredse, har Kommissionen besluttet ikke at foretage nogen formel konsekvensanalyse. For forslaget tager ikke sigte på at indføre et nyt sæt retsregler, men derimod på at omdanne en eksisterende konvention til en fællesskabsforordning. De ændringer, der er foretaget, tager i øvrigt sigte på at opdatere nogle af Rom-konventionens bestemmelser og gøre dem klarere og mere præcise, hvilket vil styrke retssikkerheden, uden at der dog indføres nye elementer, der vil medføre materielle ændringer i den nuværende retstilstand. Ved alle de ændringer, der er foretaget, er der med den løsning, der er valgt, taget hensyn til resultatet af de mange høringer, Kommissionen har foretaget i denne sag, og som offentligheden i vid udstrækning har kunnet deltage i. For nærmere enkeltheder angående arten og virkningen af de ændringer, der er indføjjet, henvises til kommentarerne til de enkelte artikler (punkt 4.2.).

3. DE JURIDISKE ELEMENTER

3.1. Retsgrundlag

Lovvalsregler har siden Amsterdam-traktatens ikrafttrædelse henhørt under artikel 61, litra c), i EF-traktaten. I henhold til EF-traktatens artikel 67, som ændret ved Nice-traktaten, skal

⁷ KOM (2002) 654 endelig.

⁸ Findes på adressen:

http://europa.eu.int/comm/justice_home/news/consulting_public/rome_i/news_summary_rome1_en.htm

⁹ Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om grønbogen om omdannelse af Rom-konventionen af 1980 om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, til en fællesskabsretsakt med opdatering af dens bestemmelser, INT/176 af 29.1.2004.

¹⁰ Europa-Parlamentets beslutning om mulighederne for indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes civile retsplejeregler (KOM(2002) 654 og KOM(2002) 746 - C5-0201/2003 - 2003/2087(INI)), A5-0041/2004.

forordningen vedtages ved fælles beslutningstagning efter reglerne i EF-traktatens artikel 251. I artikel 65, litra b), hedder det, at "*foranstaltninger vedrørende samarbejde om civilretlige spørgsmål med grænseoverskridende virkninger, der skal træffes i henhold til og i det omfang, de er nødvendige for det indre markedes funktion, omfatter: ... fremme af foreneligheden mellem medlemsstaternes gældende regler om lovvalg ...*". Fællesskabslovgiver har således beføjelse til at skønne, om en foranstaltning er nødvendig for, at det indre marked kan fungere efter hensigten. Og en harmonisering af lovvalgsreglerne for kontraktlige forpligtelser er nødvendig for det indre markedes rette funktion.

EF-traktatens afsnit IV, som omhandler det område, dette forordningsforslag vedrører, finder ikke anvendelse på Danmark i henhold til protokollen om Danmark. Det finder heller ikke anvendelse på Det Forenede Kongerige og Irland, medmindre disse lande gør brug af deres mulighed for at slutte sig til de i protokollen til traktaten fastlagte vilkår.

3.2. Subsidiaritets- og proportionalitetsprincippet

Målene for dette forslag, som er at få vedtaget ensartede regler om lovvalg for kontraktlige forpligtelser for at gøre retsafgørelser på dette område mere forudsigelige, kan ikke i tilstrækkelig grad opfyldes af medlemsstaterne og kan derfor på grund af handlingens virkninger bedre gennemføres på fællesskabsplan. Fællesskabet kan derfor træffe foranstaltninger i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, jf. traktatens artikel 5. Da forslaget styrker retssikkerheden uden dermed at kræve en harmonisering af den materielle aftaleret, er fremgangsmåden med at harmonisere lovvalgsregler i fuld overensstemmelse med det proportionalitetsprincip, der er nedfældet i nævnte artikel.

I protokollen om anvendelse af nærhedsprincippet og proportionalitetsprincippet hedder det under nr. 6, at "*alt andet lige foretrækkes direktiver frem for forordninger*". For det her omhandlede forslag er forordningen imidlertid det mest hensigtsmæssige instrument, for dets bestemmelser opstiller ensartede regler om lovvalg, som er detaljerede, præcise og ubetingede, og som ikke kræver, at medlemsstaterne skal handle for at sikre deres gennemførelse i national ret. Hvis medlemsstaterne fik et spillerum ved gennemførelsen af disse regler, ville man genindføre den retlige usikkerhed, som forslaget netop tager sigte på at eliminere.

4. GENNEMGANG AF BESTEMMELSERNE I FORSLAGET

4.1. Tilpasninger i forbindelse med retsaktens karakter

Bortset fra de materielle ændringer (punkt 4.2), giver de indlysende forskelle mellem Rom-konventionens ("konventionen") og forordningens juridiske karakter anledning til en række tilpasninger - ud over rent formelle tilpasninger er der f.eks. tale om de kontraherende staters mulighed for at tage forbehold (artikel 22), vedtage nye lovvalgsregler efter en notifikationsprocedure (artikel 23) eller konventionens tidsbegrænsede karakter (artikel 30). På samme måde gælder, at de to protokoller til konventionen om Domstolens fortolkning af den ikke længere har nogen berettigelse.

4.2. Tilpasninger med henblik på at opdatere Rom-konventionens bestemmelser

I betragtning af lighederne mellem konventionen og den foreslåede forordning gennemgås her kun de materielle ændringer, der er foretaget i konventionen.

Artikel 1 – Anvendelsesområde

De foreslåede ændringer tager sigte på at tilpasse den fremtidige "Rom I"-forordnings anvendelsesområde til "Bruxelles I"-forordningens anvendelsesområde og tage hensyn til arbejdet i Rådet og Europa-Parlamentet i forbindelse med "Rom II"-forslaget. Bestemmelsen i litra e) fastsætter, at voldgifts- og værnetingsaftaler ikke falder ind under forordningen, idet flertallet af respondenterne på grønbogen fandt, at de førstnævnte allerede er tilfredsstillende reguleret på det internationale plan, mens spørgsmålet om, hvilken lov der finder anvendelse på værnetingsklausuler, på sigt vil skulle afgøres efter "Bruxelles I"-forordningen. I litra (f) samles reglerne i konventionens litra e) samt de selskabsretlige elementer i litra f). Første punktum i konventionens litra f) er slettet, fordi der er indføjet en særlig bestemmelse angående repræsentation (artikel 7). Litra i) drejer sig om forpligtelser forud for en kontrakt og stemmer overens med en analyse af flertallet af retssystemer i EU samt Domstolens indskrænkende fortolkning af aftalebegrebet i de domme, den har afsagt angående artikel 5, stk. 1, i "Bruxelles I"-forordningen: disse forpligtelser bør i international privatret betragtes som forpligtelser uden for kontraktforhold og reguleres af det fremtidige "Rom II"-instrument.

Artikel 2 – Anvendelse af et tredjelandts lov

Af drøftelserne angående "Rom II"-forslaget fremgår, at overskriften til artikel 2 i konventionen ("*universel karakter*") virker forvirrende, og den er derfor ændret af klarhedshensyn.

Artikel 3 – Aftalt lovvalg

De ændringer, der foreslås i stk. 1, andet og tredje punktum, betyder, at dommeren opfordres til at søge at indkredse, hvad der reelt er parternes måske ikke udtrykte intention, og ikke en rent hypotetisk intention - der er tale om at tage hensyn til parternes adfærd, og det afklares, hvilken betydning et aftalt lovvalg har, for dermed at gøre sagens udfald mere forudseligt.

Som en yderligere styrkelse af partsautonomien, som er et nøgleprincip i konventionen, giver stk. 2 parterne mulighed for at aftale, at det er andet end en stats lov, der skal finde anvendelse. Den valgte formulering tager sigte på at åbne mulighed for at vælge bl.a. UNIDROIT-principperne, *Principles of European Contract Law* eller et eventuelt fremtidigt fællesskabsinstrument, men samtidig udelukke valg af *lex mercatoria*, som ikke er præcis nok, eller private kodificeringer, der ikke er tilstrækkeligt anerkendt af det internationale samfund. I lighed med artikel 7, stk. 2, i Wien-konventionen om internationalt varesalg anføres det, hvordan man skal gå frem, når visse aftaleretlige aspekter ikke er udtrykkeligt reguleret i den valgte ikke-statslige lov.

Stk. 4 tager sigte på at forhindre "lovomgåelse", når ikke blot ufravigelige internationale bestemmelser som omhandlet i artikel 8, men også ufravigelige bestemmelser i et retssystems interne ret finder anvendelse. Stk. 5 tager sigte på at forebygge omgåelse af fællesskabsretten.

Artikel 4 – Lovvalg i mangel af aftale herom

Reglen i konventionen, som går ud på anvendelse af loven på den parts sædvanlige opholdssted, der præsterer den karakteristiske ydelse, bibeholdes, samtidig med at de foreslåede ændringer tager sigte på at styrke retssikkerheden, dels ved at omdanne simple formodninger til faste regler, og dels ved at ophæve undtagelsesklausulen. Eftersom

grundprincippet i hele forordningen er det aftalte lovvalg, bør de regler, der gælder, når der ikke er aftalt lovvalg, være så præcise og forudsigelige som muligt, således at parterne kan beslutte, om de ønsker at udøve deres frie valg eller ej.

Med hensyn til de løsninger, der er valgt for de forskellige aftaletyper, er det kun dem, der foreslås under litra g) og h), der var genstand for diskussion eller forskellig retspraksis i medlemsstaterne hvad angår spørgsmålet om, hvad den karakteristiske ydelse er. De løsninger, der er valgt, beror på, at den materielle fællesskabsret beskytter franchisetagere og distributører som svage parter.

I stk. 2 er kriteriet angående den "karakteristiske ydelse" bevaret som det relevante kriterium for de aftaler, for hvilke der gælder særlige regler i henhold til stk. 1, f.eks. komplekse kontrakter, der ikke uden videre lader sig kategorisere, eller kontrakter, hvor begge parter præsterer ydelser, der kan betragtes som karakteristiske.

Artikel 5 – Forbruger aftaler

I stk. 1 foreslås en ny lovvalgsregel, der er enkel og forudsigelig, og som går ud på, at det udelukkende er loven på forbrugerens sædvanlige opholdssted, der finder anvendelse, uden at der foretages nogen væsentlig ændring i den erhvervsdrivendes spillerum ved udformningen af sine kontrakter. Den løsning, konventionen var baseret på, har givet anledning til megen kritik under grønbogshøringen, fordi den ofte fører til *dépeçage*, dvs. en situation, hvor både loven i den erhvervsdrivendes land og de ufravigelige bestemmelser i forbrugerens land finder anvendelse. I tilfælde af en tvist fører denne komplekse løsning til større omkostninger, hvilket ikke mindst forekommer urimeligt i betragtning af, at der i sådanne sager ofte er tale om ret ubetydelige beløb. Man kan forestille sig to løsninger på dette opsplittingsproblem - at enten den erhvervsdrivendes lov eller forbrugerens lov finder anvendelse i sin helhed - men kun den sidstnævnte løsning stemmer overens med det høje forbrugerbeskyttelsesniveau, der kræves i traktaten. Det forekommer også at være en retfærdig løsning i betragtning af de økonomiske realiteter, for mens forbrugerens kun lejlighedsvis foretager grænseoverskridende indkøb, kan størsteparten af de erhvervsdrivende med grænseoverskridende virksomhed sprede de omkostninger, der er forbundet med at skulle sætte sig ind i et andet lands lov, på et stort antal transaktioner. Og endelig vil denne løsning i praksis ikke indebære nogen materiel ændring i den erhvervsdrivende situation, for de problemer, den erhvervsdrivende har ved udarbejdelsen af sine standardkontrakter, beror hovedsagelig på nødvendigheden af at skulle overholde ufravigelige bestemmelser i forbrugerretten, og der var med disse ufravigelige bestemmelser allerede i henhold til konventionens tale om de bestemmelser, der findes i loven på forbrugerens sædvanlige opholdssted. Hvad angår de andre klausuler, som parterne frit kan aftale, er det under alle omstændigheder parternes frihed til at udforme deres aftale, der er i højsædet, og det betyder derfor ikke så meget, om disse klausuler er underlagt loven i den ene eller den anden parts land.

Stk. 2 præciserer, hvornår særreglen finder anvendelse. I første punktum erindres der nu om, at forbrugerens medkontrahent - hvilket er et begreb, Domstolen har fastlagt nærmere - er erhvervsdrivende. I overensstemmelse med de ønsker, der blev fremsat i langt størsteparten af svarene på grønbogen, er kriterierne i konventionens artikel 5, stk. 2 og 4, litra b), blevet erstattet med et kriterium baseret på, hvilket land "*virksomheden er rettet mod*", der allerede findes i "Bruxelles I"-forordningens artikel 15, for at tage hensyn til udviklingen i fjernhandelsteknikkerne, uden dermed at ændre noget materielt ved særreglens

anvendelsesområde. Ved vedtagelsen af "Bruxelles I"-forordningen blev det i en fælleserklæring fra Rådet og Kommissionen¹¹ præciseret, at for at forbrugerbeskyttelsesbestemmelserne finder anvendelse, er det ikke tilstrækkeligt, at virksomheden retter sin virksomhed mod forbrugers domicilland, der skal også være indgået en kontrakt som led i denne virksomhed: "*At der er adgang til et netsted på Internet, er ikke tilstrækkeligt til, at artikel 15 finder anvendelse, det kræves også, at der på dette netsted opfordres til at indgå fjernkontrakter, og at der faktisk er indgået en fjernkontrakt, uanset hvordan det er sket. I den forbindelse er det sprog eller den valuta, der benyttes på Internet-siden, ikke relevant.*" De netsteder, denne erklæring refererer til, er ikke nødvendigvis interaktive netsteder - opfordres der således på et netsted til at afgive en ordre pr. fax, tager netstedet sigte på indgåelse af fjernkontrakter. Derimod tages der ikke sigte på indgåelse af fjernkontrakter, når et netsted, som henvender sig til forbrugere overalt i verden for at oplyse dem om et produkt, derefter henviser dem til en lokal forhandler eller agent med henblik på indgåelse af kontrakten. I modsætning til konventionens artikel 5, stk. 2, kræves det i den foreslåede forordning ikke længere, at forbrugeren har foretaget de handlinger, der er nødvendige for aftalens indgåelse i sit sædvanlige opholdsland, for denne betingelse har ikke længere nogen mening for aftaler indgået via Internet. I sidste punktum i dette stykke indføres der derimod en beskyttelsesklausul for at beskytte den erhvervsdrivende, f.eks. når denne har accepteret at kontrahere med en forbruger, der har løjet om sit sædvanlige opholdssted - for en aftale indgået via Internet er det op til den erhvervsdrivende at sikre sig, at hans standardkontrakt giver ham mulighed for at identificere forbrugers opholdssted.

Den foreslåede forordning indeholder ikke længere nogen liste over aftaler, for hvilke særreglen gælder, og dens anvendelsesområde er således blevet udvidet til at omfatte alle aftaler indgået med forbrugere, undtagen de aftaler, der udtrykkeligt udelukkes i stk. 3.

Artikel 6 – Individuelle arbejdsaftaler

I den principielle regel i stk. 2, litra a), er tilføjet ordene "*eller hvorfra..*" for at tage hensyn til EF-Domstolens retspraksis i forbindelse med artikel 18 i "Bruxelles I"-forordningen og dens brede fortolkning af begrebet sædvanligt arbejdssted. Denne ændring åbner f.eks. mulighed for at anvende reglen for personer, der arbejder om bord på fly, hvis der findes en fast base, fra hvilken arbejdet tilrettelægges, og hvor disse ansatte udfører andre opgaver for arbejdsgiveren (check-in, sikkerhedskontrol). Bestemmelserne i stk. 2, litra b), vil så ikke blive anvendt så ofte. Desuden anføres en række yderligere faktorer, der kan tages hensyn til ved afgørelsen af, om en lønmodtager, der er udsendt til udlandet, skal anses for at være "*midlertidigt udstationeret*", uden at der dog opstilles nogen stram definition. Med denne ændring opfordres dommeren til at tage hensyn til parternes intentioner.

Artikel 7 – Aftaler indgået af en mellemmand

Blandt de tre retsforhold, der opstår, når en aftale indgås af en mellemmand - forholdet mellem principalen og mellemmanden, forholdet mellem mellemmanden og tredjemand og endelig forholdet mellem principalen og tredjemand - er det kun de første to, der var reguleret af konventionen. Spørgsmålet om mellemmandens beføjelser var udelukket fra konventionens anvendelsesområde, jf. artikel 1, stk. 2, litra f), og det skyldtes dels de forskelle, der på tidspunktet for forhandlingerne om Haag-konventionen bestod mellem de nationale lovvalgsregler, og dels eksistensen af Haag-konventionen af 14. marts 1978 om, hvilken lov

¹¹ Findes på adressen: http://europa.eu.int/comm/justice_home/unit/civil/justciv_conseil/justciv_fr.pdf.

der finder anvendelse på kontrakter indgået af mellemmand og repræsentation. Eftersom sidstnævnte konvention kun er blevet undertegnet og/eller ratificeret af tre medlemsstater, og de nationale regler i mellemtiden har tilnærmet sig hinanden, er denne udelukkelse ikke længere hensigtsmæssig. I den foreslåede forordning er alle regler om de retsforhold, der opstår i forbindelse med aftaler indgået af mellemmand, blevet samlet i én artikel.

Artikel 8 – Ufravigelige regler

I stk. 1 foreslås en definition på, hvad der skal forstås ved internationalt ufravigelige bestemmelser i artikel 8, der bygger på Domstolens dom i *Arblade* (hvor disse regler betegnes "ordens- og sikkerhedsforskrifter").¹² I præmis 31 i denne dom udtaler Domstolen, at den omstændighed, at nationale regler falder ind under kategorien ordens- og sikkerhedsforskrifter, ikke medfører, at de ikke skal være i overensstemmelse med traktatens bestemmelser - der kan inden for fællesskabsretten kun tages hensyn til motiverne bag sådanne nationale lovgivninger på grundlag af undtagelser fra de fællesskabsretlige frihedsrettigheder, der udtrykkeligt er fastsat i traktaten. Stk. 3 præciserer, hvilke kriterier dommeren kan tage hensyn til ved afgørelsen af, om en anden medlemsstats ufravigelige bestemmelser skal anvendes. På grundlag af svarene på grønbogen har det været muligt at indkredse de afgørelser, der er truffet på basis af begrebet udenlandske ufravigelige regler, herunder i de medlemsstater, der har taget forbehold angående konventionens artikel 7, stk. 1, og det bekræfter det hensigtsmæssige i denne regel, ikke mindst i betragtning af, at "Bruxelles I"-forordningen undertiden hjemler alternative kompetencer; inden for et ægte europæisk retsområde forekommer det derfor vigtigt at give dommeren mulighed for at tage hensyn til ufravigelige bestemmelser i en anden medlemsstat, der har stærk tilknytning til tvisten, og hvis domstole sagsøger ligeså vel kunne have anlagt sagen ved.

Artikel 10 – Aftalers gyldighed med hensyn til form

I betragtning af det stigende antal fjernkontrakter, der indgås, forekommer konventionens regler angående aftalers formelle gyldighed alt for restriktive. For at gøre det lettere for aftaler og viljeserklæringer at opfylde gyldighedskravene er der indført flere alternative tilknytningskriterier. Stk. 1 og 2 indeholder nu også særlige regler for aftaler indgået af en mellemmand.

Artikel 13 – Overdragelse af fordringer og aftalebestemt subrogation

Eftersom overdragelse af fordringer og aftalebestemt subrogation udfylder nogenlunde samme økonomiske funktion, reguleres de herefter i en og samme artikel. Stk. 3 indfører en ny lovvalgsregel angående spørgsmålet om, hvorvidt overdragelsen kan gøres gældende over for tredjemand - der er tale om den løsning, som langt størsteparten af respondenterne på grønbogen gik ind for, og som også er den løsning, der er valgt i UNCTAD-konventionen af 2001 om overdragelse af fordringer i international handel.

Artikel 14 – Lovbestemt subrogation

Eftersom aftalebestemt subrogation nu er reguleret i artikel 13, omhandler artikel 14 herefter kun lovbestemt subrogation, f.eks. når et forsikringselskab, der har ydet en skadelidt erstatning, indtræder i skadelidtes rettigheder overfor skadevolder. Ændringen tager hensyn til

¹² Dom af 23.11.1999, sag C-369/96 og C-374/96.

arbejdet i Rådet og Europa-Parlamentet med "Rom II"-forslaget og formålet er at forklare denne mekanisme, der er ukendt i nogle retssystemer, på en mere forståelig måde.

Artikel 15 – Flere skyldnere

Også denne ændring tager hensyn til Rådets og Europa-Parlamentets arbejde, og formålet er at sondre mellem subrogation og den situation, hvor der er flere skyldnere, med to forskellige regler og få formuleret lovvalgsreglen for situationer med flere skyldnere mere enkelt. Sidste punktum præciserer, hvad der gælder i situationer, hvor en skyldner nyder en særlig beskyttelse.

Artikel 16 – Lovbestemt modregning

De modtagne indlæg har bekræftet den analyse, der blev foretaget i grønbogen med hensyn til det formålstjenlige i at indføje en regel om lovbestemt modregning - det fremhæves, at modregning efter aftale per definition er underlagt de generelle regler i artikel 3 og 4. Den valgte løsning tager sigte på at lette modregning, samtidig med at man tilgodeser de berettigede forventninger hos den, der ikke har taget initiativ til modregningen.

Artikel 18 – Sædvanligt opholdssted

Ligesom "Rom II"-forordningen indeholder artikel 18 en definition på begrebet "sædvanligt opholdssted", navnlig for juridiske personer.

Artikel 21 – Stater med mere end ét retssystem

Når en stat omfatter flere territoriale enheder, som hver har sine egne materielle retsregler vedrørende kontraktlige forpligtelser, bør denne forordning også finde anvendelse på lovkonflikter mellem disse territoriale enheder, både af hensyn til forudsigeligheden og retssikkerheden og for at sikre en ensartet anvendelse af de europæiske regler i alle situationer, hvor der foreligger en lovkonflikt.

Artikel 22 – Forholdet til andre bestemmelser i fællesskabsretten

Ligesom konventionens artikel 20 indeholder artikel 22 nærmere bestemmelser om forholdet til andre fællesskabsretlige bestemmelser. Litra a) omhandler lovvalgsregler indeholdt i afledte fællesskabsretsakter på de særlige områder, der er anført i Bilag 1. Litra b) tager sigte på at sikre kohærensens med den fakultative retsakt, der eventuelt bliver udarbejdet som led i projektet "Europæisk aftaleret". Og litra c) omhandler forholdet mellem den foreslåede forordning og de regler, der tager sigte på at sikre det indre markeds rette funktion.

Artikel 23 – Forholdet til gældende internationale konventioner

De foreslåede ændringer tager sigte på at skabe den rette balance mellem overholdelsen af medlemsstaternes internationale forpligtelser på den ene side og målet om skabelse af et ægte europæisk retsområde på den anden, og samtidig skabe større gennemsigtighed gennem krav om, at medlemsstaterne skal give meddelelse om, hvilke konventioner de er parter i. Stk. 2 opstiller den principielle regel, at gældende internationale konventioner har forrang for den foreslåede forordning. Der indføres dog en undtagelse, nemlig når alle de relevante omstændigheder i sagen på tidspunktet for aftalens indgåelse er lokaliseret i en eller flere medlemsstater. Det ville være i strid med det indre markeds rette funktion, hvis der side om side kunne findes to parallelle systemer, hvor konventionernes regler anvendes for de

medlemsstater, der har ratificeret dem, og den foreslåede forordnings regler anvendes for de øvrige medlemsstaters vedkommende. Stk. 3 tager navnlig sigte på bilaterale konventioner indgået mellem de nye medlemsstater.

Forslag til

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING

om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I)

EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR,

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 61, litra c), og artikel 67, stk. 5, andet led,

under henvisning til forslag fra Kommissionen¹³,

under henvisning til udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg¹⁴,

i henhold til fremgangsmåden i EF-traktatens artikel 251¹⁵, og

ud fra følgende betragtninger:

- (1) Unionen har sat sig det mål at bevare og udbygge Unionen som et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed. Med henblik herpå skal Fællesskabet navnlig vedtage foranstaltninger vedrørende samarbejde på de civilretlige områder, der har grænseoverskridende virkninger, i det omfang de er nødvendige for det indre markeds funktion, bl.a. ved at gøre de lovvalgsregler, der er gældende i medlemsstaterne, mere forenelige
- (2) Med henblik på en effektiv gennemførelse af de relevante bestemmelser i Amsterdam-traktaten vedtog Rådet (retlige og indre anliggender) på samlingen den 3. december 1998 en handlingsplan for, hvorledes Amsterdam-traktatens bestemmelser om indførelse af et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed bedst kan gennemføres¹⁶, hvori det understreger vigtigheden af forenelige lovvalgsregler for gennemførelsen af målet om gensidig anerkendelse af retsafgørelser og opfordrer til at indlede en revision, om nødvendigt, af visse bestemmelser i konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, idet der tages hensyn til særbestemmelser om lovvalgsregler i andre fællesskabsinstrumenter.
- (3) På mødet i Tammerfors den 15.-16. oktober 1999 godkendte Rådet princippet om gensidig anerkendelse af retsafgørelser som en prioriteret foranstaltning til skabelse af et europæisk retsområde. I programmet med foranstaltninger med henblik på gennemførelse af princippet om gensidig anerkendelse af retsafgørelser på det civil- og

¹³ EFT C af, s. .

¹⁴ EUT C af, s. ..

¹⁵ EUT C af, s. ..

¹⁶ EFT C 19 af 23.1.1999, s. 1.

handelsretlige område¹⁷ præciseres det, at harmonisering af lovvalgsreglerne er ledsageforanstaltninger, der skal fremme gennemførelsen af dette princip. I Haag-programmet¹⁸ erindrede Det Europæiske Råd om, at der måtte arbejdes aktivt videre med lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser.

- (4) På det indre marked er det for at undgå konkurrencefordrejninger mellem de retsundergivne i Fællesskabet, gøre udfaldet af tvister mere forudsigeligt og fremme retssikkerheden og den gensidige anerkendelse af retsafgørelser nødvendigt, at de lovvalgsregler, der er gældende i medlemsstaterne, udpeger den samme nationale lov, uanset i hvilket land den domstol, som sagen anlægges ved, er beliggende. Samme hensyn gør det nødvendigt at skabe størst mulig harmoni mellem de tre retsakter på området, nemlig denne forordning, Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område ("Bruxelles I"-forordningen)¹⁹ og Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. [...] om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontraktforhold ("Rom II").
- (5) Hensynet til gennemsigtighed i fællesskabsretten tilsiger, at størstedelen af lovkonfliktreglerne samles i én retsakt, og hvor dette ikke er muligt, bør denne forordning indeholde en liste over særregler indeholdt i retsakter gældende for bestemte sektorer.
- (6) Forordningens anvendelsesområde bør fastlægges på en sådan måde, at sammenhængen med forordning (EF) nr. 44/2001 og Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. [...] om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontraktforhold ("Rom II") sikres.
- (7) Parternes frihed til at aftale, hvilken lov der skal finde anvendelse, bør udgøre hjørnestenen i lovvalgsregelsystemet for kontraktlige forpligtelser.
- (8) I overensstemmelse med forordningens overordnede mål, som er at skabe retssikkerhed inden for det europæiske retsområde, bør lovvalgsreglerne frembyde en høj grad af forudsigelighed. Dommeren bør dog have visse skønsbeføjelser til i bestemte tilfælde at afgøre, hvilken lov sagen har den stærkeste tilknytning til.
- (9) Hvad angår aftaler indgået med parter, der betragtes som værende svage parter, er det ønskeligt at beskytte disse parter med lovvalgsregler, der er gunstigere for deres interesser end de almindelige regler.
- (10) Hvad specielt angår forbrugeraftaler, bør lovvalgsreglen åbne mulighed for at mindske omkostningerne ved bilæggelse af tvister i disse sager, der ofte drejer sig om ubetydelige beløb, og tage hensyn til udviklingen i fjernsalgsteknikkerne. Af hensyn til sammenhængen med forordning 44/2001/EF er det nødvendigt dels at lægge begrebet "det land, virksomheden er rettet mod" til grund som betingelse for anvendelse af forbrugerbeskyttelsesreglen, og dels at sikre, at dette begreb fortolkes

¹⁷ EFT C 12 af 15.1.2001, s.1.

¹⁸ Bilag 1 til formandskabets konklusioner af 5.11.2004.

¹⁹ EFT L 12 af 16.1.2001, s. 1, senest ændret ved forordning 2245/2004/EF (EFT L 381 af 28.12.2004, s. 10).

ensartet i de to tekster ved at henvise til, at det i en fælles erklæring²⁰ fra Rådet og Kommissionen angående artikel 15 i forordning 44/2001/EF anføres, at det for at artikel 15, stk. 1, litra c), finder anvendelse, *"ikke er tilstrækkeligt, at en virksomhed retter sine aktiviteter mod forbrugers domicilland eller mod flere medlemsstater, heriblandt forbrugers domicilland, der skal også være indgået en kontrakt som led i disse aktiviteter"*. I erklæringen erindres der videre om, at den omstændighed, *"at der er adgang til et netsted på Internet, ikke er tilstrækkeligt til, at artikel 15 finder anvendelse, det kræves også, at der på dette netsted opfordres til at indgå fjernkontrakter, og at der faktisk er indgået en fjernkontrakt, uanset hvordan det er sket. I den forbindelse er det sprog eller den valuta, der benyttes på Internet-siden, ikke relevant"*.

- (11) For individuelle arbejdsaftaler bør lovvalgsreglen åbne mulighed for at afgøre, hvor arbejdsforholdet har sit tyngdepunkt, uanset alle ydre kendetegn. Denne regel griber ikke ind i anvendelsen af ufravigelige bestemmelser i udstationeringslandet i overensstemmelse med direktiv 96/71/EF af 16. december 1996 om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser²¹.
- (12) Hvad angår aftaler indgået af mellemmand, bør der indføres lovvalgsregler gældende for de tre retsforhold, der i sådanne tilfælde opstår mellem principalen, mellemmanden og tredjemand. Den aftale, der er indgået mellem principalen og tredjemanden, bør fortsat være underlagt de almindelige regler i denne forordning.
- (13) For at respektere medlemsstaternes grundlæggende retsprincipper er det nødvendigt at indføre særlige regler for ufravigelige bestemmelser og undtagelser begrundet i grundlæggende retsprincipper. Disse regler skal anvendes under overholdelse af traktatens bestemmelser.
- (14) Hensynet til retssikkerhed tilsiger, at der fastlægges en klar definition på, hvad der forstås ved sædvanligt opholdssted, navnlig for juridiske personer. I modsætning til artikel 60, stk. 1, litra c), i forordning 44/2001/CE, der opstiller tre kriterier, bør der for lovvalgsreglen kun gælde ét kriterium, da parterne i modsat fald ikke ville være i stand til at forudse, hvilken lov der finder anvendelse på deres retsforhold.
- (15) Der bør fastsættes nærmere bestemmelser om forholdet mellem denne forordning og visse andre bestemmelser i fællesskabsretten.
- (16) Hensynet til de internationale forpligtelser, medlemsstaterne har påtaget sig, indebærer, at forordningen ikke kan berøre de konventioner, medlemsstaterne er parter i på særlige områder. Men i tilfælde, hvor alle sagens relevante elementer er lokaliseret inden for Unionens område, ville anvendelse af visse internationale konventioner, som kun nogle af medlemsstaterne er parter i, være i strid med målet om et ægte europæisk retsområde. For at skabe større klarhed over, hvilke internationale konventioner der er gældende på området, bør Kommissionen på grundlag af oplysninger fra medlemsstaterne offentliggøre en liste over de pågældende konventioner i EU-Tidende.

²⁰ Findes på adressen: http://europa.eu.int/comm/justice_home/unit/civil/justciv_conseil/justciv_fr.pdf.

²¹ EFT L 18 af 21.1.1997, s. 1.

- (17) Formålet med denne forordning, som er at få vedtaget ensartede regler om, hvilken lov der finder anvendelse på kontraktlige forpligtelser for derved at gøre retsafgørelser på dette område mere forudsigelige, kan ikke på tilfredsstillende vis opnås af medlemsstaterne, men kan på grund af virkningerne bedre opnås på fællesskabsplan, og Fællesskabet kan derfor træffe foranstaltninger i overensstemmelse med det i traktatens artikel 5 fastlagte nærhedsprincip. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet som omhandlet i nævnte artikel er forordningen, der styrker retssikkerheden uden dermed at kræve en harmonisering af den nationale rets materielle regler, ikke mere vidtgående, end hvad der er nødvendigt for at nå dette mål.
- (18) [Det Forenede Kongerige og Irland har i overensstemmelse med artikel 3 i den protokol om Det Forenede Kongeriges og Irlands stilling, der er knyttet til traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, meddelt, at de ønsker at deltage i vedtagelsen og anvendelsen af denne forordning. / I overensstemmelse med artikel 1 og 2 i den protokol om Det Forenede Kongeriges og Irlands stilling, der er knyttet til traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, deltager Det Forenede Kongerige og Irland ikke i vedtagelsen af denne forordning, som derfor ikke er bindende for disse to medlemsstater.]
- (19) I overensstemmelse med artikel 1 og 2 i den protokol om Danmarks stilling, der er knyttet til traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, deltager Danmark ikke i vedtagelsen af denne forordning, som derfor ikke er bindende for denne medlemsstat -

UDSTEDT FØLGENDE FORORDNING:

Kapitel 1 – Anvendelsesområde

Artikel 1 – Materielt anvendelsesområde

1. Bestemmelserne i denne forordning finder anvendelse på kontraktlige forpligtelser på det civil- og handelsretlige område i alle situationer, hvor der skal foretages et valg mellem lovene i forskellige lande.

De finder ikke anvendelse på bl.a. skatte- og toldområdet eller på forvaltningsretlige anliggender.

2. Denne forordnings bestemmelser finder ikke anvendelse på:

- (a) spørgsmål vedrørende fysiske personers rets- eller handleevne, jf. dog artikel 12
- (b) forpligtelser, som udspringer af familieforhold eller forhold, der i henhold til den lov, der finder anvendelse på dem, afføder tilsvarende virkninger, herunder underholdsforpligtelser

- (c) forpligtelser, der vedrører formueforholdet mellem ægtefæller eller formueforholdet i forhold, der i henhold til den lov, der finder anvendelse på dem, har tilsvarende virkninger som ægteskab, samt testamenter og arv
- (d) forpligtelser ifølge vekslers, checks og ordregældsbreve eller ifølge andre omsætningspapirer i det omfang, hvor forpligtelserne ifølge andre omsætningspapirer udspringer af deres negotiable karakter
- (e) voldgifts- og værnetingsaftaler
- (f) spørgsmål, der er omfattet af reglerne om selskaber, foreninger og andre juridiske personer, herunder spørgsmål om disses stiftelse ved registrering eller på anden måde, deres handleevne, interne organisation og opløsning samt om ledelsens eller deltagernes personlige ansvar i denne egenskab for selskabets, foreningens eller den juridiske persons forpligtelser og spørgsmålet om, hvorvidt et organ i et selskab, en forening eller anden juridisk person kan indgå bindende retshandler over for tredjemand på selskabets, foreningens eller den juridiske persons vegne
- (g) stiftelse af en "trust" eller forholdet mellem stiftere, "trustees" og begunstigede
- (h) bevisspørgsmål og processuelle spørgsmål, jf. dog artikel 17
- (i) forpligtelser, som udspringer af et retsforhold, der bestod forud for kontrakten

3. I denne forordning forstås ved "medlemsstat" samtlige medlemsstater med undtagelse af Danmark [, Irland og Det Forenede Kongerige].

Artikel 2 – Anvendelse af et tredjeland's lov

Den lov, som udpeges efter denne forordning, finder anvendelse, selv om det ikke er en medlemsstats lov.

Kapitel II – Ensartede regler

Artikel 3 – Aftalt lovvalg

1. Medmindre andet gælder i henhold til artikel 5, 6 og 7, er en aftale underlagt den lov, som parterne har vedtaget.

Lovvalget skal være udtrykkeligt eller med rimelig sikkerhed fremgå af aftalens bestemmelser, parternes adfærd eller omstændighederne i øvrigt. Har parterne udpeget en ret eller retter i en medlemsstat til behandling af tvister, der er opstået eller opstår angående deres aftale, anses parterne for også at have valgt denne medlemsstats lov.

Parternes lovvalg kan omfatte hele aftalen eller kun en del deraf.

2. Parterne kan også aftale, at det er aftaleretlige regler og principper, som er anerkendt på internationalt plan eller fællesskabsplan, der skal finde anvendelse.

I spørgsmål på områder, der er omfattet af sådanne principper eller regler, men som ikke reguleres udtrykkeligt af dem, anvendes dog de almindelige principper, de bygger på, eller i mangel af sådanne principper den lov, der skulle være anvendt i henhold til denne forordning, hvis parterne ikke havde aftalt lovvalg.

3. Parterne kan på et hvilket som helst tidspunkt vedtage, at aftalen skal være underkastet en anden lov end den, som hidtil skulle anvendes, enten ifølge et tidligere lovvalg aftalt i henhold til denne artikel eller i medfør af andre bestemmelser i denne forordning. Enhver ændring af lovvalg, der finder sted efter aftalens indgåelse, berører ikke aftalens gyldighed med hensyn til form ifølge artikel 10 og kan ikke gribe ind i tredjemands rettigheder.

4. Hvis alle omstændighederne på tidspunktet for parternes lovvalg er lokaliseret i et og samme land, kan parternes lovvalg i overensstemmelse med stk. 1 eller 2, uanset om de tillige har aftalt værneting i et andet land eller ej, ikke medføre tilsidesættelse af de regler i dette lands lovbestemmelser, som ikke kan fraviges ved aftale, herefter benævnt "ufravigelige regler".

5. Parternes valg af et tredjelands lov kan ikke medføre tilsidesættelse af de ufravigelige bestemmelser i fællesskabsretten, når disse finder anvendelse i den konkrete sag.

6. Spørgsmål om eksistens og gyldighed af parternes samtykke til, at en bestemt lov skal anvendes, afgøres efter bestemmelserne i artikel 9, 10 og 12.

Artikel 4 – Lovvalg i mangel af aftale herom

1. Har parterne ikke aftalt lovvalg i overensstemmelse med artikel 3, bestemmes den lov, der finder anvendelse på aftalen, som følger:

- (a) købsaftaler er underlagt loven i det land, hvor sælger har sit sædvanlige opholdssted
- (b) tjenesteydelsesaftaler er underlagt loven i det land, hvor tjenesteyderen har sit sædvanlige opholdssted
- (c) transportaftaler er underlagt loven i det land, hvor transportøren har sit sædvanlige opholdssted
- (d) aftaler vedrørende en ret over fast ejendom eller en brugsret til fast ejendom er underlagt loven i det land, hvor ejendommen er beliggende
- (e) uanset litra d) gælder, at aftaler om leje eller forpagtning af fast ejendom med henblik på midlertidig privat brug i højst seks på hinanden følgende måneder er underlagt loven i det land, hvor ejeren har sit sædvanlige opholdssted, forudsat at lejeren eller forpagteren er en fysisk person med sædvanligt opholdssted i samme land
- (f) aftaler vedrørende intellektuel eller industriel ejendomsret er underlagt loven i det land, hvor rettighedsoverdrageren har sit sædvanlige opholdssted
- (g) franchiseaftaler er underlagt loven i det land, hvor franchisetageren har sit sædvanlige opholdssted

(h) distributionsaftaler er underlagt loven i det land, hvor distributøren har sit sædvanlige opholdssted.

2. Aftaler, der ikke er omhandlet i stk. 1, er underlagt loven i det land, hvor den part, der præsterer den karakteristiske ydelse, har sit sædvanlige opholdssted på tidspunktet for aftalens indgåelse. Kan den karakteristiske ydelse ikke bestemmes, er aftalen underlagt loven i det land, hvortil den har sin nærmeste tilknytning.

Artikel 5 – Forbrugeraftaler

1. Forbrugeraftaler som defineret og omhandlet i stk. 2 er underlagt loven i den medlemsstat, hvor forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted.

2. Stk. 1 finder anvendelse på aftaler, som en fysisk person, forbrugeren, der har sædvanligt opholdssted i en medlemsstat, med henblik på brug, der må anses at ligge uden for hans erhvervmæssige virksomhed, indgår med en anden person, den erhvervsdrivende, der handler som led i sin erhvervsvirksomhed.

Anvendelse af stk. 1 er betinget af, at aftalen er indgået med en erhvervsdrivende, som udøver erhvervmæssig virksomhed i den medlemsstat, hvor forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted, eller som på en hvilken som helst måde retter sådan virksomhed mod denne medlemsstat eller mod flere lande, heriblandt denne medlemsstat, og at aftalen er indgået som led i denne erhvervsvirksomhed, medmindre den erhvervsdrivende var uvidende om forbrugers sædvanlige opholdssted og denne uvidenhed ikke kunne tilskrives uagtsomhed fra den erhvervsdrivendes side.

3. Stk. 1 finder ikke anvendelse på følgende aftaler:

- (a) aftaler om levering af tjenesteydelser til forbrugere, såfremt disse udelukkende skal præsteres i et andet land end det, hvor forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted
- (b) transportaftaler, bortset fra aftaler om pakkerejser som defineret i direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990
- (c) aftaler vedrørende en ret over fast ejendom eller en brugsret til fast ejendom, bortset fra aftaler om brugsret til fast ejendom på timeshare-basis som defineret i direktiv 94/47/EF af 26. oktober 1994.

Artikel 6 – Individuelle arbejdsaftaler

1. Uanset artikel 3 kan parternes aftalte lovvalg i arbejdsaftaler ikke medføre, at arbejdstageren berøves den beskyttelse, der tilkommer ham i medfør af ufravigelige regler i den lov, som i henhold til bestemmelserne i denne artikel ville finde anvendelse i mangel af aftalt lovvalg.

2. Har parterne ikke aftalt lovvalg i overensstemmelse med artikel 3, er individuelle arbejdsaftaler underlagt:

- (a) loven i det land, hvori eller hvorfra arbejdstageren ved opfyldelsen af aftalen sædvanligvis udfører sit arbejde. Arbejdstagerens sædvanlige arbejdssted anses ikke for at ændre sig, selv om arbejdstageren midlertidigt udfører arbejde i et andet land. Udførelse af arbejde i et andet land betragtes som midlertidigt, når arbejdstageren skal genoptage sit arbejde i sit oprindelsesland efter at have udført sine opgaver i udlandet. At der indgås en ny arbejdsaftale med den oprindelige arbejdsgiver eller en ansat tilhørende samme koncern som den oprindelige arbejdsgiver er ikke til hinder for, at arbejdstageren anses for at udføre sit arbejde i et andet land midlertidigt
- (b) loven i det land, hvor det forretningssted, som har antaget arbejdstageren, er beliggende, hvis arbejdstageren ikke sædvanligvis udfører sit arbejde i eller fra et bestemt land, eller hvis arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde i et område, der ikke er underlagt national suverænitet.

3. Den efter bestemmelserne i stk. 2 udpegede lov kan tilsidesættes, når det af omstændighederne som helhed fremgår, at aftalen har en nærmere tilknytning til et andet land, i hvilket fald loven i dette andet land finder anvendelse.

Artikel 7 – Aftaler indgået af en mellemmand

1. Har parterne ikke aftalt lovvalg i overensstemmelse med artikel 3, er aftalen mellem principalen og mellemmanden underlagt loven i det land, hvor mellemmanden har sit sædvanlige opholdssted, medmindre mellemmanden udøver eller skal udøve sin hovedvirksomhed i det land, hvor principalen har sit sædvanlige opholdssted, i hvilket fald dette lands lov finder anvendelse.

2. Det retsforhold, der opstår mellem principalen og tredjeland som følge af, at mellemmanden har handlet i overensstemmelse med sine repræsentationsbeføjelser, ud over disse beføjelsers rammer eller uden sådanne beføjelser, er underlagt loven i det land, hvor mellemmanden havde sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor han handlede. Dog anvendes loven i det land, hvor mellemmanden har handlet, hvis enten den principal, på hvis vegne mellemmanden handlede, eller tredjemanden har sædvanligt opholdssted i dette land, eller hvis mellemmanden har handlet på børsen eller deltaget i en auktion i dette land.

3. Har principalen eller tredjemanden ved en skriftlig erklæring, som den anden part udtrykkeligt har accepteret, udpeget den lov, der skal finde anvendelse på det i stk. 2 omhandlede retsforhold, finder denne lov uanset bestemmelserne i stk. 2 anvendelse på deres retsforhold.

4. Den efter stk. 2 udpegede lov finder også anvendelse på det retsforhold, der opstår mellem mellemmanden og tredjemand som følge af, at mellemmanden har handlet i overensstemmelse med sine repræsentationsbeføjelser, ud over disse beføjelsers rammer eller uden sådanne beføjelser.

Artikel 8 – Ufravigelige regler

1. Ufravigelige regler er regler, hvis overholdelse af et land anses for at være så afgørende for opretholdelsen af dets politiske, sociale og økonomiske struktur, at de kræves overholdt i forhold til enhver person, der befinder sig på dette lands nationale område, eller i

forbindelse med ethvert retsforhold i dette land, uanset hvilken lov der i øvrigt finder anvendelse på aftalen i henhold til denne forordning.

2. Bestemmelserne i denne forordning kan ikke medføre begrænsninger i anvendelsen af domslandets ufravigelige regler.

3. Er retsforholdet nært knyttet til et andet land end domslandet, kan dette andet lands ufravigelige regler også tillægges vægt. Ved afgørelsen af, om sådanne regler bør tillægges vægt, tager dommeren hensyn til deres karakter og formål i overensstemmelse med definitionen i stk. 1 samt til virkningerne af deres anvendelse eller tilsidesættelse for det mål, den ufravigelige regel forfølger, samt for parterne.

Artikel 9 – Samtykke og materiel gyldighed

1. Spørgsmål om eksistensen og gyldigheden af en aftale eller en aftalebestemmelse er underlagt den lov, der ville finde anvendelse i henhold til denne forordning, hvis aftalen eller bestemmelsen var gyldig.

2. En part kan dog påberåbe sig loven i sit sædvanlige opholdsland for at godtgøre, at han eller hun ikke har samtykket i aftalen eller bestemmelsen, såfremt det af omstændighederne fremgår, at det ikke ville være rimeligt at bestemme virkningen af hans eller hendes adfærd efter den efter stk. 1 udpegede lov.

Artikel 10 – Gyldigheden med hensyn til form

1. En aftale er gyldig med hensyn til form, hvis den opfylder formkravene i den lov, som i henhold til denne forordning finder anvendelse på aftalens materielle indhold eller loven i det land, hvor en af parterne eller dennes mellemmand opholder sig på tidspunktet for aftalens indgåelse eller loven i det land, hvor en af parterne har sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt.

2. En viljeserklæring vedrørende en eksisterende eller påtænkt aftale er gyldig med hensyn til form, hvis den opfylder formkravene i den lov, som finder eller ville finde anvendelse på aftalens materielle indhold i henhold til denne forordning, eller loven i det land, hvor den pågældende viljeserklæring blev afgivet, eller loven i det land, hvor den person, der afgav den, på det tidspunkt havde sit sædvanlige opholdssted.

3. Stk. 1 og 2 finder ikke anvendelse på aftaler, som er omfattet af artikel 5. Spørgsmålet om disse aftalers gyldighed med hensyn til form afgøres efter loven i det land, hvor forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted.

4. Uanset stk. 1, 2 og 3 er en aftale vedrørende en ret over fast ejendom eller en brugsret til fast ejendom underlagt de ufravigelige formkrav i loven i det land, hvor ejendommen er beliggende, for så vidt som der ifølge denne lov er tale om ufravigelige regler som defineret i denne forordnings artikel 8.

Artikel 11 – Området for den anvendelige lov

1. Den lov, som finder anvendelse i henhold til denne forordning, skal anvendes på spørgsmål om bl.a.:

- (a) aftalens fortolkning
- (b) opfyldelsen af de forpligtelser, den afføder
- (c) virkningerne af hel eller delvis misligholdelse af aftalen, herunder erstatningsudmåling i det omfang, dette reguleres af retsregler, dog kun inden for grænserne af de beføjelser, som domstolen efter de for de gældende retsplejeregler har
- (d) de forskellige ophørsmåder for forpligtelser, herunder forældelse og anden rettighedsfortabelse som følge af fristoverskridelse
- (e) virkningerne af en aftales ugyldighed.

2. For så vidt angår opfyldelsesmåderne og de foranstaltninger, kreditor kan træffe i tilfælde af mangelfuld opfyldelse, skal der tages hensyn til loven på det sted, hvor opfyldelsen sker.

Artikel 12 – Manglende handleevne

Er aftalen indgået mellem personer, der befinder sig i samme land, kan en fysisk person, som ville have handleevne efter loven i dette land, kun påberåbe sig sin manglende handleevne efter en anden lov, hvis den anden aftalepart ved aftalens indgåelse var eller burde have været klar over denne manglende handleevne.

Artikel 13 – Overdragelse af fordringer og aftalebestemt subrogation

1. Ved overdragelse af en fordring eller aftalebestemt subrogation er overdragerens og erhververens indbyrdes forpligtelser undergivet den lov, som i henhold til denne forordning finder anvendelse på aftalen mellem overdrageren og erhververen.

2. Den lov, som finder anvendelse på den overdragne fordring, afgør spørgsmål om fordringens overdragelighed, forholdet mellem erhververen og skyldneren eller mellem overdrageren og erhververen, betingelserne for, at overdragelsen kan gøres gældende mod skyldneren, samt spørgsmål om, hvorvidt skyldneren er blevet frigjort for sine forpligtelser.

3. Loven i det land, hvor overdrageren har sit sædvanlige opholdssted på overdragelsestidspunktet, finder anvendelse på spørgsmålet om, hvorvidt overdragelsen eller subrogationen kan gøres gældende over for tredjemand.

Artikel 14 – Lovbestemt subrogation

Er en tredjemand forpligtet til at fyldestgøre en fordringshaver, er denne tredjemands regres mod skyldneren underlagt den lov, der finder anvendelse på denne tredjemands pligt til fyldestgørelse.

Artikel 15 – Flere skyldnere

Har en fordringshaver fordring på flere skyldnere, der hæfter solidarisk, og har en af disse skyldnere allerede fyldestgjort fordringshaveren, er denne skyldners regres mod de øvrige skyldnere underlagt den lov, der finder anvendelse på denne skyldners forpligtelse over for fordringshaveren. Indeholder den lov, der finder anvendelse på en skyldners forpligtelser over for fordringshaveren, bestemmelser, der tager sigte på at beskytte skyldneren mod erstatningssøgsmål, kan han også gøre dem gældende over for de øvrige skyldnere.

Artikel 16 – Lovbestemt modregning

1. Lovbestemt modregning er underlagt den lov, der finder anvendelse på den forpligtelse, der modregnes i.

Artikel 17 – Bevisbyrde

1. Lovvalget i henhold til denne forordning omfatter også de lovformodnings- og bevisbyrde-regler, som er fastsat i aftaleretten i den lov, som skal anvendes i henhold til denne forordning.

2. Bevis for en aftale eller en viljeserklæring kan føres ved ethvert bevismiddel, som er anerkendt i domslandets lov eller i en af de i artikel 10 omhandlede love, i henhold til hvilken aftalen eller viljeserklæringen er gyldig med hensyn til form, forudsat at sådan bevisførelse kan gennemføres for domstolen.

Kapitel III – Andre bestemmelser

Artikel 18 – Sædvanligt opholdssted

1. Ved anvendelse af denne forordning gælder selskabers, foreningers og andre juridiske personers hovedforretningssted som disses sædvanlige opholdssted.

Er aftalen indgået som led i driften af en filial, en afdeling eller ethvert andet forretningssted, eller skal den karakteristiske ydelse præsteres af et sådant forretningssted, gælder dette forretningssted som sædvanligt opholdssted.

2. Ved anvendelse af denne forordning gælder, at når aftalen er indgået som led i en fysisk persons erhvervsudøvelse, anses dennes hovedforretningssted som det sædvanlige opholdssted.

Artikel 19 – Udelukkelse af renvoi

Hvor denne forordning foreskriver anvendelse af loven i et bestemt land, skal dette forstås som en henvisning til de i dette land gældende retsregler med undtagelse af landets internationalprivatretlige regler.

Artikel 20 – Ordre public

Anvendelse af en regel i en efter denne forordning udpeget lov kan kun tilsidesættes, hvis en sådan anvendelse er åbenbart uforenelig med grundlæggende retsprincipper ("ordre public") i domslandet.

Artikel 21 – Stater med mere end ét retssystem

Omfatter en stat flere territoriale enheder, som hver har sine egne retsregler vedrørende kontraktlige forpligtelser, skal hver territorial enhed anses for et land ved bestemmelsen af, hvilken lov der skal anvendes i henhold til denne forordning.

Artikel 22 – Forholdet til andre bestemmelser i fællesskabsretten

Denne forordning berører ikke anvendelsen eller vedtagelsen af retsakter udstedt af De Europæiske Fællesskabers institutioner, som:

- (a) på særlige områder fastsætter lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser; en liste over sådanne gældende retsakter findes i Bilag 1
- (b) fastsætter regler for kontraktlige forpligtelser og efter aftale mellem parterne finder anvendelse i situationer, hvor der skal foretages et valg mellem loven i forskellige lande
- (c) fastsætter regler, der tager sigte på at fremme det indre markeds rette funktion, i det omfang hvor disse regler ikke kan anvendes sammen med den lov, der skulle anvendes i henhold til de internationalprivatretlige regler.

Artikel 23 – Forholdet til gældende internationale konventioner

1. Medlemsstaterne sender senest seks måneder efter denne forordnings ikrafttrædelse Kommissionen en liste over de multilaterale konventioner, der på særlige områder fastsætter lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser, og hvori de er parter. Kommissionen offentliggør denne liste i *Den Europæiske Unions Tidende* senest seks måneder efter modtagelsen.

Medlemsstaterne meddeler derefter Kommissionen enhver opsigelse af disse konventioner, og Kommissionen offentliggør opsigelsen i *Den Europæiske Unions Tidende* senest seks måneder efter underretningen.

2. Denne forordning er ikke til hinder for anvendelsen af de i stk. 1 omhandlede konventioner. Er alle sagens relevante elementer på det tidspunkt, aftalen blev indgået,

lokaliseret i en eller flere medlemsstater, finder bestemmelserne i denne forordning imidlertid anvendelse frem for bestemmelserne i følgende konventioner:

- Haag-konventionen af 15. juni 1995 om, hvilken lov der skal anvendes på løsørekøb af international karakter
- Haag-konventionen af 14. marts 1978 om hvilken lov der skal anvendes på aftaler indgået af mellemænd og repræsentation

3. I det omfang, hvor de omhandler spørgsmål omfattet af denne forordning, har forordningen også forrang for de bilaterale internationale konventioner indgået mellem medlemsstater, der er angivet i Bilag II.

Kapitel IV – Afsluttende bestemmelser

Artikel 24 – Ikrafttrædelse og anvendelse

Denne forordning træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende*.

Denne forordning anvendes fra [1 år efter dens ikrafttrædelse].

Den finder anvendelse på kontraktlige forpligtelser, der opstår efter anvendelsesdatoen. Den finder dog tillige anvendelse på kontraktlige forpligtelser opstået før anvendelsesdatoen, når dens regler fører til anvendelse af samme lov som den, der ville have fundet anvendelse i henhold til Rom-konventionen af 1980.

Denne forordning er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat.

Udfærdiget i Bruxelles, den

På Europa-Parlamentets vegne
Formand

På Rådets vegne
Formand

BILAG 1: Liste over de i artikel 22, litra a), nævnte retsakter

- Direktiv om tilbagelevering af kulturgoder, som ulovligt er fjernet fra en medlemsstats område (direktiv 93/7/EØF af 15.3.1993)
- Direktiv om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser (direktiv 96/71/EF af 16.12.1996)
- Andet skadesforsikringsdirektiv (direktiv 88/357/EØF af 22.6.1988, som suppleret og ændret ved direktiv 92/49/EØF og 2002/13/EF)
- Andet livsforsikringsdirektiv (direktiv 90/619/EØF af 8.11.1990, som suppleret og ændret ved direktiv 92/96/EØF og 2002/12/EF).

BILAG II: Liste over de i artikel 23, stk. 3, omhandlede bilaterale konventioner

– [...]